

Darja Mihelič

K razmerju denarnih enot v Primorju in notranjosti srednjeveškega slovenskega prostora

Kadar govorimo o daljni preteklosti in skušamo svoje izvajanje podkrepiti z natančnejšimi podatki, neredko sežemo po konkretnih številkah, ki naj bi natančneje predočile naše trditve. Številke uporabljamo v opredelitvah časa in kraja, v omembah števila predmetov in ljudi, v zvezi z raznovrstnimi izmerami (dolžine, površine, prostornine, teže itd.) in - ne nazadnje - pri navajanju cen, mezd in raznovrstnih plač(il) v denarju in na druge načine.

Pri izmerah ter količinskih navedbah v nekdanjih merah, kakor tudi pri navedbah cen in plačil v nekdanjih denarnih enotah, se praviloma srečujemo s številnimi problemi. Neredko si pri merah in denarju, ki jih omenjajo stari zapisi, nismo na jasnem, kaj pomenijo. Raziskave mer in denarja so zatorej nepogrešljive za vsak poskus kvantifikacije količinskih in denarnih podatkov iz srednjeveških in zgodnjenovoveških virov.

Vzlic svojemu pomenu pa je obravnavanje mer in denarnih sistemov razmeroma nevhvaležna naloga. Uporablja dolgočasna preračunavanja, se pogosto na eruditski način sklicuje na citate v virih in z njimi dokazuje svoja sklepanja. Bralci tovrstnih prispevkov so praviloma uporabniki: v takih raziskavah iščejo pojasnil za lastne izsledke in omembe mer ter denarja, na katere so sami naleteli v virih. Za ostale, ki se ne soočajo z nerazjasnjenimi merami in denarjem, pa so raziskave s tega področja praviloma nezanimive. Ne vsebujejo namreč niti splošno uporabnih sintetičnih spoznanj (le metodološka, z razmeroma ozkim uporabnim spektrom) niti dopadljivih, privlačnih pikantnosti. Še več: poslužujejo se matematike, ki je marsikateremu zgodovinarju trn v peti.

Mere, ki so se na naših tleh uporabljale v preteklosti, so bile silno raznolike. Šele Marija Terezija je v drugi polovici 18. stoletja ukazala poenotiti razne mere po dunajskih. Do "Metrskega dogovora", ki je bil osnova sodobnemu sistemu, pa je prišlo leta 1873. V starejših razdobjih mere celo v istem okolju niso bile konstantno velike, ampak so se tekom časa spreminjale. Istoimene mere, ki so se sočasno uporabljale v različnih okoljih, so se neredko razlikovale med seboj.

Prevajanje nekdanjih merskih enot v sodobne, dostopne našemu pojmovanju, ki nam omogočajo konkretno predstavo, spremljajo velike - pogosto nepremostljive - težave. V ta namen si pomagamo z omembami razmerij med merami (če je znana ena mera, moremo iz znanega razmerja te mere do druge izračunati velikost le-te), pa tudi z materialnimi ostalinami (v bližini srednjeveških mestnih trgov so se neredko nahajale uradne, predpisane mere na oz. iz kamna ali iz drugega trpežnega materiala) itd.¹

Tudi pri dojemanju in razumevanju navedb, ki omenjajo nekdanji **denar**, naletimo na podobne probleme. Goldinar, dukat, libra, funt, marka, šiling, sold, denarič, pfenig, krajcar itd. so pojmi, pri katerih vemo, da pomenijo plačilno sredstvo oz. denar, nekatere nam v ušesih zvenijo žlahtneje (kar pa ni zanesljiva sodba o njihovi vrednosti) - to pa je za večino tistih, ki se ne poglobljajo v ta vprašanja, že skoraj vse.

Da bi jasneje predočili vrednost posamezne denarne enote, pogosto uporabljamo njeno kupno moč, izraženo v nekem splošno potrošnem blagu (žito, vino, meso). To pa za starejša razdobja ni vselej zanesljivo. Cene (zlasti) živil namreč niso bile stalne, ampak so bile odvisne od letine: ob slabih letinah so bile višje, ob dobrih nižje. Cena živil je bila tudi od okolja do okolja različna: žito je bilo npr. v notranjosti cenejše kot v primorju.

Zadevo še bolj zapleta dejstvo, da je slovenski srednjeveški prostor poznal dva denarna sistema: Primorje je uporabljalo beneški denarni sistem, notranjost pa avstrijskega (v dveh variantah). Oba sta bila neodvisno drug od drugega podvržena neenakomernemu padanju vrednosti denarja, kar dodatno otežuje usklajevanje valutnih vrednosti celo znotraj enega sistema (npr. znotraj beneškega sistema razmerje dukat - libra), medtem ko je raz-

¹ Za zgodovino mer prim.: S. Vilfan, Prispevki k zgodovini mer, na Slovenskem s posebnim ozirom na ljubljansko mero (XVI. - XIX. stoletje), Zgodovinski časopis VIII/1954, 27 - 86; M. Vlajinac, Rečnik naših starih mera u toku vekova 1, SANU, Posebna izdanja 349/40, Beograd 1961; 2, 372/47, Beograd 1964; 3, 418/63, Beograd 1968; 4, 472/74, Beograd 1974.

merje med obema sistemoma še trši oreh.

Stare denarne enote obravnava literatura na dva načina. Pri prvem, numizmatičnem, raziskovalci proučujejo obliko, kov, težo, vsebnost kovine v kovancih. Glede na to, konkretno vrednost, izračunavajo tudi razmerja med različnimi kovanci. Tak pristop omogoča absolutne primerjave kovancev ne glede na čas ali prostor, ko in kjer so bili v rabi.²

Pri drugem načinu so zunanje značilnosti in dejanska "dragocenost" kovanca potisnjene v ozadje, v ospredju pa je uporabna oz. računska vrednost, ki jo je imel kovanec v obtoku. Na ta način je o denarstvu pri nas pisal Sergij Vilfan in objavil zlasti dva tehtna prispevka o denarnih sistemih v slovenskih deželah s sklicevanjem na pomembnejšo tovrstno novejšo literaturo.³ Poudarek njegovih raziskav pa je na prvih dveh stoletjih novega veka, saj (v prvi od omenjenih razprav) meni, da je nakazal "še le smeri, v katerih bi morala slovenska denarna zgodovina v prihodnje povezovati numizmatična dognanja s podatki o denarnih tečajih, ki jih najdemo v pisanih virih. Dokler to delo ni opravljeno, nam ostaja zlasti za 14. in za del 15. stoletja marsikaj nejasnega".⁴

Ta prispevek nima večjih stremeljenj kot postreči z nekaj konkretnimi, nepopolnimi podatki o razmerju med denarnimi enotami na naših tleh od 13. do 15. stoletja. To ni nikakršen poskus sintetičnih zaključkov, ampak le eden od mozaičnih kamenčkov, ki bo prispeval k celostni podobi denarnih razmerij v našem prostoru v preteklosti. Poudarek prispevka je na valutah, ki so bile v obtoku v severozahodni Istri pred sredo 14. stoletja, v 15. stoletju in okrog leta 1600.

Najmanjša denarna enota, ki je bila tam v uporabi v srednjem veku, je bil mali denarič (*denarius parvus, parvulus*). 12 teh je sestavljalo sold (*soldus, soldo*), 20 soldov pa libro malih denaričev (*libra denariorum parvorum*).

Lestvica enakih razmerij je bila izpeljana tudi iz velikega denariča ali groša (*denarius grossus*). V zadnji četrtini 13. stoletja je na Piranskem njegova vrednost z ozirom na mali denarič nihala od 26 do 32 le-teh. Konec osemdesetih let 13. stoletja se je ustalila na zgornji omenjeni meji, ki jo povzema

tudi piranski statut iz leta 1307.⁵ 12 grošev je sestavljalo sold grošev (*soldus denariorum grossorum*), 20 teh pa libro grošev (*libra denariorum grossorum*).

Manjša denarna enota, ki se je uporabljala v notranjosti slovenskega prostora, a je našla pot tudi v Piran, je bil še breški denarič (*fraxacensis*) iz kraja Breže - Friesach na Koroškem. Njegov novi kov (*fraxacensis novus*) je sredi osemdesetih let 13. stoletja na Piranskem veljal 14 malih denaričev, katerih 30 je tedaj sestavljalo groš.⁶

Vilfan omenja, da so v prvi polovici 12. stoletja v Brežah kovali po kölnskem vzorcu in iz lažje marke (210,42 g) izkovali 144 breških denaričev. V drugi polovici 12. stoletja so prešli na težjo marko (233,81 g) in iz nje izkovali 160 (standardnih) denaričev. Od leta 1287 naprej so breške denariče kovali po dunajski marki (275,35 g).⁷

Pri breških denaričih, ki so se pojavljali v Piranu z vzdevkom "novi", gre najverjetneje za kovanice, ki se naslanjajo na dunajsko marko, moti pa izjemna zgodnost piranskega podatka.

Kako velik je bil nemški (?) denarič (*denarius allemus*), ki ga tudi srečamo v srednjeveškem Piranu, pregledani viri ne omenjajo.

Večja denarna enota je bila marka (*marca*). Njena vrednost je znašala 5 soldov grošev oz. 8 liber malih denaričev.⁸ Izjemno se omenja tudi utežna (?) marka srebra (*marca argenti*), ki je imela ceno 19 liber.⁹ Od večjih zlatih enot so Pirančani poznali dukat (*ducatus*), florin (*florinus*) in utežno (?) libro zlata (*libra auri*). Medtem ko vrednost drugih dveh v pregledanih virih pred sredo 14. stoletja ni posebej omenjena, pa je bil v tridesetih letih 14. stoletja dukat vreden 3 libre in 4 solde, ali drugače, 10 dukatov je bilo enakovrednih libri grošev.¹⁰

² Najopaznejši avtor, ki pri nas obravnava denarstvo na ta način, je Peter Kos.

³ Prim.: S. Vilfan, Temeljni in razvoj denarnih sistemov v slovenskih deželah do 17. stoletja, *Zgodovinski časopis* 40/1986, 397 - 412 (ponatis v: *Zgodovina denarstva in bančništva na Slovenskem, Posvetovanje ob štiridesletnici Denarnega zavoda Slovenije*, Ljubljana, 11. in 12. decembra 1984, Ljubljana 1987, 19 - 32); S. Vilfan - B. Otorepec - V. Valenčič, *Ljubljanski trgovski knjigi iz prve polovice 16. stoletja*, SAZU, Viri za zgodovino Slovencev 8, Ljubljana 1986, 168 - 184.

⁴ S. Vilfan, o. c., *Zgodovinski časopis* 40/1986, 402.

⁵ Piranski arhiv, Notarska knjiga 1, folium 17 - 1283, 4. 5.; D. Mihelič, Najstarejša piranska notarska knjiga (1281 - 1287/89), SAZU, Viri za zgodovino Slovencev 7, Ljubljana 1984, št. 210; M. Pahor - J. Šumrada, Statut piranskega komuna od 13. do 17. stoletja, SAZU, Viri za zgodovino Slovencev 10, Ljubljana 1987, 61 - 67.

⁶ Piranski arhiv, Notarska knjiga 2, folium 15 verso-16 - 1285, 27. 5.; D. Mihelič, Piranska notarska knjiga (1284 - 1288), SAZU, Viri za zgodovino Slovencev 9, Ljubljana 1986, št. 172.

⁷ S. Vilfan, o. c., *Zgodovinski časopis* 40/1986, 401.

⁸ Piranski arhiv, Vicedomska knjiga 1, folium 114 verso - 1325, 11. 11.; A. S. Minotto, Documenta ad Forumjulii, Patriarchatum Aquileiensem, Tergestum, Istriam, Gortiam spectantia 1/1, Acta et diplomata e R. Tabulario Veneto 1/1, Venetiis 1870, 56 (1304/?, 12. 6.).

⁹ Piranski arhiv, Vicedomska knjiga 1, folium 132 - 1325, 22. 12.; A. S. Minotto, o. c., Venetiis 1870, 76 - 77 (1315, 15. 12.): ta sicer omenja "srebrno" marko (*marca argentea*), vendar pa je zanesljivost prepisa vprašljiva.

¹⁰ Piranski arhiv, Vicedomska knjiga 7, folium 122 - 1337, 3. 10.; A. S. Minotto, o. c., Venetiis 1870, 111 (1331, -, -).

Razmerje denarnih enot znanih vrednosti na Piranskem pred sredo 14. stoletja

libra grošev	marka srebra	marka	dukat	sold grošev	libra malih denaričev	groš	novi breški denarič	sold malih denaričev	mali denarič
1	1,68	4	10	20	32	240	548,57	640	7680
	1	2,38	5,94	11,88	19	142,5	325,71	380	4560
		1	2,5	5	8	60	137,14	160	1920
			1	2	3,2	24	54,86	64	768
				1	1,6	12	27,43	32	384
					1	7,5	17,14	20	240
						1	2,29	2,67	32
							1	1,17	14
								1	12
									1

Preselimo se zdaj v naslednje stoletje k mlajšemu podatku o menjalnih razmerjih med valutami! Člen 95 tretje knjige tržaškega statuta iz leta 1421¹¹ in kasnejše dopolnilo k njemu nudijo konkretne podatke o predpisanem razmerju primorskega denarja in tistega, ki je bil v rabi v notranjosti slovenskega prostora.

Ni slučajno, da je tovrstni uradni zapis nastal prav v Trstu. Trst je bil namreč (od leta 1382) habsburško pristanišče, kamor so težile kopne trgovske poti iz habsburškega zaledja. Kot pristanišče pa je ležal ob - po sebi imenovanem zalivu - v severnem delu Jadrana. Jadransko morje je večji del srednjega veka veljalo za beneško domeno. Prav v Trstu je prihajalo do živahnih trgovskih stikov beneškega in habsburškega območja.

Pri statutarnem določilu pa je razviden tudi nedvoumen odklonilen odnos do dunajskih denaričev - vinarjev, valute, ki je bila v rabi v habsburškem zaledju. Statut je skušal na eni strani zagotoviti, da vinarjev ljudje ob predpisani menjavi ne bi odklanjali (kar se je očitno dogajalo), na drugi strani pa je želel s prepovedmi njihovega dotoka preprečiti poplavo teh kovancev v Trstu in njegovi okolici (kar kaže, da dunajska valuta tudi sami oblasti ni bila ravno povšeči).

Člen 95 omenjenega tržaškega statuta nosi naslov *De vianensibus sive vianariis recepta*. V predvodu se glasi: "Določamo, da vinarji (*vianenses sive vianarii*) našega presvetlega gospoda Fridrika, po božji milosti slavnega vojvoda Avstrije in tudi vse slavne avstrijske hiše, odslej naprej krožijo in morajo krožiti v razmerju osem (malih) denaričev (*parvulus*) za vsak vinar in da ne more in ne sme noben meščan (*civis*), prebivalec (*habitor*) ali okoličan (*districtualis*) takega kovanca zavrnuti ali odkloniti njegov sprejem po omenjenem obračunu pod kaznijo 100 soldov (malih) denaričev (*soldi*

parvorum) za vsakega kršilca in za vsako kršitev. Ne glede na to, ali je kazen plačal ali ne, mora (kršilec) tak denar sprejeti, kot je rečeno, izvzete so le pravice tiste osebe, ki je posojala v preteklosti, ali ki bi naj dobila drug denar, ali ki se je dogovorila, da bo v prihodnosti dobila drug denar. In da v bodoče (vrednost) dukat(a) (*ducatus*) ne more zrasti, niti se ne sme sprejeti, porabiti ali dati za več ali manj kot v razmerju po pet liber ob polovičnem izplačilu v kovancih, ki so trenutno v obtoku, pod prej omenjeno kaznijo za vsakega kršilca in za vsako kršitev. Omenjenemu je treba dodati še to, da nihče ne more ali naj si ne postopi kupiti zase ali za drugega takih kovancev od kakega trgovca ali tujca, ki pride sem, niti zamenjati, iti ali poslati koga ven z namenom nakupa ali menjave vinarjev, niti takih vinarjev pripeljati ali prinesiti ali dati prinesiti v mesto Trst ali njegovo okolico, pod kaznijo 100 liber (malih) denaričev (*libra parvorum*) za vsakega kršilca in za vsako kršitev. In vsak sme obtožiti in tožitelj naj prejme tretjino globe, glede omenjenega pa naj ob prisegi uživa polno zaupanje."

Razmerje denarnih enot znanih vrednosti po tržaškem statutu iz leta 1421

dukat	libra malih denaričev	sold malih denaričev	vinar	mali denarič
1	5	100	150	1200
	1	20	30	240
		1	1,5	12
			1	8
				1

Leta 1459 pa je prišlo do valutne spremembe pri vinarjih, v obtok je očitno prišel nov, slabši kov. Tedaj je nastal dodatek k omenjenemu 95. členu tržaškega statuta iz leta 1421. Predpisoval je, da naj do 1. marca leta 1459 vsi novi vinarji (*vianenses novi*), kolikor niso bili povsem rdeči ali iz-

¹¹ M. de Szombathely, Statuti di Trieste del 1421, Archeografo Triestino 20 (3. vrsta), Trieste 1935, 323 - 327.

recno železni, krožijo (po starem) v razmerju 8 (malih) denaričev za vsak vinar, oz. 3 vinarji za 2 solda. Od prvega marca naprej naj bi dobri, stari vinarji (*boni vianenses veteres*) krožili po obračunu 8 (malih) denaričev za vsakega kot v prejšnjih časih. Posli, ki so se sklepali po 1. marcu in niso natančno opredeljevali, v kakšnih novcih naj bi bila poravnava, pa naj bi se poravnali pol v dobrih kovancih (*in bona moneta*),¹² pol pa v dobrih starih vinarjih. Če pa trgovci za to, drugo polovico ne bi imeli dobrih vinarjev, bi morali plačati dva nova vinarja za vsakega starega, torej 60 vinarjev za libro. Od 1. marca dalje naj bi krožili v Trstu dobri stari vinarji ali dva nova za enega starega in nihče jih ne bi smel odkloniti. Dolgovi, pri katerih se ni dalo ugotoviti cene kovancev v času dogovora, so se prevedli v dukate v razmerju 10 liber za posamezen dukat. Tisti, ki so morali plačati davke, so morali pol vsote - za 2 meseca oz. za pol mandata obstoječih oblastnih organov (ki so se menjavali na štiri mesece) - plačati v novih vinarjih, polovico pa v dobrih, starih vinarjih oz. v novih v razmerju dva nova za enega starega. Enako so se obračunali tudi prejemki komunalnih uslužbencev. Da bi se ta denar potrošil, od 1. marca naprej nihče, ne glede na položaj, ni smel prinesiti v mesto Trst ali njegovo okolico novih vinarjev z namenom, da bi jih zamenjal. O tem je bilo treba obvestiti tudi tuje trgovce, ki so prihajali v Trst. Za razpoznavanje kovancev so 1. marca za leto dni imenovali tri pristojne uradnike. Vinarji, ki bi jih oni razpoznali za dobre, so se smeli uporabljati v Trstu in nihče jih ni smel zavrniti. Če se je uradnik zmotil, je moral sam povrniti škodo oškodovancu.

Razmerje denarnih enot znanih vrednosti po dodatku iz leta 1459 k tržaškemu statutu

dukat	libra malih denaričev	libra (novih vinarjev?)	sold malih denaričev	stari dobri vinar	novi vinar	mali denarič
1	5	10	100	150	300	200
	1	2	20	30	60	240
		1	10	15	30	120
			1	1,5	3	12
				1	2	8
					1	4
						1

Ob nespremenjenih razmerjih bi za čas okrog leta 1500 mogli v tabelo umestiti tudi črne denariče iz zaledja, ki jih navaja Vilfan:¹³ beneški

¹² Vsiljuje se misel, da gre pri teh kovancih za beneški denar.

¹³ S. Vilfan, o. c., Zgodovinski časopis 40/1986.

sold je tedaj štel 2 črna denariča (po 6 beneških malih denaričev), libra pa 40. Na vrednostni lestvici tabele bi se črni denarič uvrstil med stari dobri in novi vinar.

Pri razmerju libre in dukata (10 : 1), ki ga omenja dodatek k 95. členu tržaškega statuta, gre verjetno za libro, ki je vsebovala enako število (30) novih vinarjev, kot je prej starih dobrih vinarjev. Ker se je vrednost vinarja z novim kovom prepolovila, je imela tudi libra iz 30 novih vinarjev le pol prejšnje vrednosti. To je razvidno iz njenega razmerja do (trdnega) dukata: ta je leta 1421 veljal 5 liber po 30 dobrih starih vinarjev, leta 1459 pa 10 liber po 30 (slabših) novih vinarjev, kar je bilo po statutarnem dopolnilnem predpisu enakovredno. Vrednost libre (malih denaričev) proti dukatu je bila v tem času še nespremenjena, dukat je še vedno štel 5 liber.

Tu naj opozorim na opazen razkorak med omenjenim tržaškim dukatom in cesarskim (renskim) goldinarjem, ki ga je v denarni reformi leta 1510/11 prevzel cesar Maksimilijan. Vilfan v svoji razpravi¹⁴ za čas okrog leta 1540 obračunava vrednost goldinarja v notranjosti slovenskega prostora s 4,5 libre. Na Primorskem je libra v razmerju do dukata kazala nedvomno tendenco padanja; ob upoštevanju tega dejstva je dukat na Primorskem v prvi polovici 16. stoletja gotovo veljal že več kot 5 liber.

V severozahodni Istri ilustrirajo padanje libre v razmerju do dukata podatki iz Pirana. Na prelomu 16. v 17. stoletje je na Piranskem dukat štel že (včasih) 6 liber, običajno pa 6 liber in 4 solde.¹⁵

Razmerje denarnih enot znanih vrednosti na Piranskem okrog leta 1600

dukat	libra malih denaričev	sold malih denaričev	mali denarič
1	6,2	124	1488
	1	20	240
		1	12
			1

V ilustracijo kupne vrednosti denarnih enot omenimo, da je slabega pol kilograma mesa v devetdesetih letih 13. stoletja stalo 6 do 10 malih denaričev, leta 1604 pa 5 soldov (60 denaričev).¹⁶

¹⁴ S. Vilfan, o. c., Zgodovinski časopis 40/1986.

¹⁵ Piranski arhiv, Kopije listin, škatla 1, sešitek 4, folium 57 - 57 verso - 1600, 4. 6.; prav tam, folium 59 - 60 - 1600, 29. 10.; prav tam, folium 61 - 1601, - -.

¹⁶ C. de Franceschi, Chartularium Piranense, Raccolta dei documenti medievali di Pirano I. (1062 - 1300), Atti e memorie della Società istriana di archeologia e storia patria 36, Parenzo 1924, št. 221; M. Pahor - J. Šumrada, o. c., SAZU, Viri za zgodovino Slovencev 10, Ljubljana 1987, 591 - 592.

Seveda je meso v tistih časih predstavljalo večje razkošje kot danes, čeprav ne vemo, ali je strošek zanj v družinskem proračunu vselej pomenil enako veliko postavko. Nekoliko špekulativno smemo vendar zaključiti, da je vrednost denaričev in soldov v odnosu do cene mesa v dobrih treh stoletjih padla 6 do 10-krat.

Zlasti pri dukatih, v katerih so obračunavali opravljena dela na impozantnih (cerkvenih, komunalnih) zgradbah, se pojavlja vprašanje, koliko so kovanci tolikšne vrednosti v resnici krožili med ljudmi. Verjetno so bile v obtoku uporabnejše manjše denarne enote, predvsem denariči in soldi, medtem ko so dukati služili predvsem kot obračunska enota.

ZUSAMMENFASSUNG

Zum Verhältnis der Geldeinheiten im Küstenland und im Innern des slowenischen Territoriums

Der Artikel bringt einige konkrete Angaben über das Verhältnis der Geldeinheiten in den slowenischen Ländern vom 13. bis 15. Jahrhundert. Er bietet keine synthetischen Schlüsse, sondern versteht sich lediglich als einen Beitrag zum ganzheitlichen Bild der Geldverhältnisse in der Vergangenheit Sloweniens. Besonderes Augenmerk wird dem Geld geschenkt, das im nordwestlichen Istrien im Umlauf war. Die kleinste Geldeinheit im Mittelalter war dort der kleine Denar (*denarius parvus, parvulus*). 12 Denare bildeten einen Solidus (*soldus, soldo*), 20 Solidi eine Liber kleiner Denare (*libra denariorum parvorum*). Das gleiche Verhältnis beruhte auch auf dem großen Denar oder

Groschen (*denarius grossus*). Im letzten Viertel des 13. Jahrhunderts schwankte sein Wert im Verhältnis zum kleinen Denar zwischen 26 bis 32 der letzteren. Ende der achtziger Jahre des 13. Jahrhunderts stabilisierte sich sein Wert auf dem höheren der oben genannten Wertmaße, das auch im Piraner Statut aus dem Jahre 1307 verzeichnet wurde. 12 Groschen bildeten einen Solidus von Groschen (*soldus denariorum grossorum*), 20 aber eine Liber von Groschen (*libra denariorum grossorum*).

Eine kleinere Geldeinheit, die im Innern des slowenischen Raumes im Umlauf war, aber auch nach Piran gelangte, war der Friesacher Pfennig (*frixacensis*) aus Friesach in Kärnten. Seine neue Prägung (*frixacensis novus*) hatte Mitte der achtziger Jahre des 13. Jahrhunderts im Raum Piran einen Wert von 14 kleinen Denaren, 30 Denare bildeten damals einen Groschen.

Eine größere Geldeinheit war die Mark (*marca*). Ihr Wert betrug ungefähr 5 Solidi von Groschen bzw. 8 Liber kleiner Denare. Von größeren Geldeinheiten kannten die Piraner den Dukaten (*ducatus*), der vor der Mitte des 14. Jahrhunderts 3 Liber und 4 Solidi wert war.

Eine neuere Angabe über die Wechselverhältnisse zwischen dem küstenländischen Geld und jenem, das im Innern des slowenischen Raumes im Umlauf war, enthält Artikel 95 des dritten Buches des Triester Statuts aus dem Jahre 1421 und seine spätere Ergänzung. Hier wird das Verhältnis zwischen dem Wiener Pfennig (*vianensis, vianarius*) und den kleinen Venediger Denaren (*parvulus*) erwähnt; ein Wiener Pfennig war im Jahre 1421 8 Denare wert und ein Dukat 5 Liber.

Im Jahre 1459 erfuhr der Wiener Pfennig eine Abwertung. Es wurde eine neue, schlechtere Prägung in Umlauf gesetzt. Damals entstand der Zusatz zum oben erwähnten Artikel 95 des Triester Statuts aus dem Jahre 1421. Er schrieb einen um die Hälfte niedrigeren Wert des neuen Wiener Pfennigs im Vergleich zum "guten, alten" vor.

Im nordwestlichen Istrien sank der Wert der Liber im Verhältnis zum Dukaten. Am Übergang vom 16. zum 17. Jahrhundert hatte der Dukat im Raum Piran einen Wert von 6 Liber und 4 Solidi.